

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte tirsdag den 3. februar 1959 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e.

Til stede var: Finn Moe, Røiseland, Offerdal, Dahl, Hareide, Henrik Svensen, Vatnaland, Bøyum, Ingvaldsen, Borten, Paul Ingebretsen, Hegna, Hønsvald, Meisdalshagen, Nordahl, Wikborg, Watnebryn, Langhelle, Erling Petersen og Reinsnes.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: handelsminister Skaug. Dessuten ble ekspedisjonssjef Sommerfelt, Handelsdepartementet, gitt adgang til møtet.

Formannen: Meningen var at vi nå skulle ta det vi ikke fikk tatt i går, nemlig en redegjørelse av handelsministeren for hvordan situasjonen ligger an med hensyn til forhandlingene – man kan kanskje si om det europeiske økonomiske samarbeid og det nordiske samarbeids plass i dette.

Statsråd Skaug: Jeg kan da kanskje få lov til ganske kort å gjøre rede for det som har skjedd fra midt i desember og fram til nå. I St.meld. nr. 11, som ble delt ut i Stortinget for noen dager siden, er det gitt en kortfattet redegjørelse for forhandlingenes gang fram til midt i desember. Meldingen er gjort så kortfattet som mulig, og inneholder ikke, så vidt jeg vet, noe stoff som ikke tidligere er lagt fram for denne komite. Meldingen slutter med det statsrådsmøte som ble holdt den 15. desember, hvor man besluttet å se nærmere på de to forslag som da var lagt fram om en korttidsløsning for å motvirke diskriminering i 1959.

Statsrådsmøtet i desember hadde ingen egentlig diskusjon om frihandelsområdet og langtidsproblemene. Det tok til etterretning Maudlings meddelelse om at hans komite ikke kunne oppvise noe positivt resultat, og gikk så over til å diskutere det øyeblikkelige problem, nemlig det forslag om tollreduksjoner og kvoteøkninger som de seks hadde gitt tilbud om i sitt møte i Brussel, og som jeg har redegjort for i denne komite tidligere. Det britiske motforslag gikk ut på at man i alle land skulle gå inn for å bruke de samme kvoteøkningsbestemmelsene som De Seks hadde bestemt seg for å gjøre gjeldende seg imellom, og deriblant også 3 %-regelen, d.v.s. at man i de tilfellene hvor en kvote var null eller meget liten, i all fall skulle gå til en kvoteøkning som tilsvarer 3 % av den nasjonale produksjon av vedkommende vare. Komiteen vil kanskje huske at dette var et problem som var av spesiell betydning for britisk bilindustri mulighet for å kunne konkurrere på kontinentet, idet 3 %-regelen ville medføre at man i Frankrike måtte gå til betydelig kvoteøkning for biler fra de andre medlemsland i fellesmarkedet. Man ville ved 3 %-regelen komme opp i 20 000 – 30 000 vogner, mens Storbritannia ved regelen om 20 % økning av de bilaterale kvoter bare ville få en økt eksport på 400 biler til Frankrike. Tilsvarende forhold gjør seg også gjeldende for visse andre varer, og for å bøte på dette var det da at britene foreslo at man i alle land skulle bruke denne 3 %-regelen. Dette ble det ikke oppnådd enighet om på møtet. Men det ble enighet

om at man i all fall skulle undersøke hver for seg hva dette ville medføre, og så gi beskjed til sekretariatet i OEEC om man var villig til å godta det britiske forslag.

Vi gjennomgikk nokså nøye alle våre gjenstående kvoter for å finne ut hva dette ville unne bety for norsk import. Som et resultat av denne undersøkelse meddelte vi innenfor den tidsfrist som var fastsatt, at vi var villige til å godta det britiske forslag. Dette forslag ville nok for vårt vedkommende for enkelte varer komme til å slå ut ganske betydelig. Jeg nevner at mens vi for en vare som såpe og vaskemidler har en overmåte streng kvoteregulering med en totalimport på 20 000 kroner, ville 3 %-regelen medføre at vi ville få en import på 2,5 millioner kroner. For maling ville vår import øke fra 450 000 kroner til bort imot 2 millioner, for panelings- og isolasjonsplater fra 500 000 til 2 millioner og for møbler fra 2 millioner til bort imot 4 millioner kroner. Men det var da også vesentlig for disse fire postene at det ville bli noe særlig utslag for oss, og vi vet ikke om disse kvotene ville bli benyttet. I all fall fant vi etter å ha drøftet saken underhånden med bl.a. presidenten i Norges Industriforbund at vi burde gi vår tilslutning til det britiske forslag.

Alternativet ville nemlig innebære at vi måtte ta opp bilaterale kvoteforhandlinger med alle disse landene, og der ville vi ikke være i noen særlig sterk forhandlingsposisjon. Det å ta opp bilaterale kvoteforhandlinger ville også støte på en spesiell ulempe for vårt vedkommende: De aller fleste av våre gjenværende kvoter er nemlig globalkvoter, ikke delt på landene. For å kunne ta opp globalkvoten på enkeltlandskvoter, en operasjon som nok kan gjennomføres, men som vil gå stikk i strid med alle de forsøkene vi har gjort på å komme over i friere forhold på dette område og bl.a. komme bort fra de strenge bilaterale kvotene.

De Seks, som på møtet i desember hadde sagt at de var villige til å undersøke dette britiske forslaget, trengte imidlertid lengre tid enn man opprinnelig hadde regnet med, for å kunne komme fram til et standpunkt, og av den grunn ble det møtet på som desembermøtet var fastsatt til den 15. januar, på et nokså tidlig tidspunkt utsatt til den 30. januar. Det møtet har ennå ikke funnet sted. Det er utsatt på ubestemt tid. Forhandlingene ligger slik an at man ikke har sett noen hensikt i å sammenkalle dette møte.

En viktig ting som så skjedde, var at Frankrike i forbindelse med sitt økonomiske reformprogram fra årsskiftet gjennomførte sin OEEC-forpliktelse til en 90 % liberalisering. Dette skapte en helt ny situasjon for disse forhandlingene både juridisk og faktisk. Frankrike hadde dermed oppfylt sine forpliktelser i henhold til OEEC's liberaliseringskode, og anklagene om diskriminering mister i og med det meget av sitt juridiske grunnlag. Det viste seg også at Frankrikes importpolitikk i den ikke liberaliserte sektor hadde mindre praktisk betydning, i all fall for Norge.

På sitt ministermøte i januar forkastet så De Seks det britiske forslag om kvoteforøkelser, til tross for at man særlig på hollandsk hold, så vidt jeg vet, hadde gått sterkt inn for å godta den britiske tanken. Ministerrådet for De Seks fattet samtidig videre et vedtak om ønskeligheten av å ta opp bilaterale forhandlinger for å løse 1959-problemet.

Så vidt vi kan forstå fra det vi har fått av rapporter, var det ganske innlysende at den franske motstand mot det britiske forslag ikke var økonomisk begrunnet, men politisk bestemt, og ligger i den politiske betydning som De Seks, og særlig Frankrike, gir selve diskrimineringen som sådan for dermed å gi seksmaktsarbeidet identitet og styrke.

En analyse som samtidig ble foretatt av OEEC's sekretariat, viser at denne 3 %-regelen særlig var av betydning for den britisk-franske samhandel. Det ble av den grunn, og med godkjennelse av alle de andre, innledet britisk-franske drøftelser i Paris den 16. januar, først og fremst med sikte på å forsøke å finne ut hva problemet var, og hva uenigheten besto i. Disse drøftelsene er avsluttet for et par dager siden, og har resultert i at man har forsøkt å konstatere størrelsesordenen av den diskriminering mot britiske varer som 3 %-regelen De Seks imellom ville komme til å forårsake. For å bringe dette på det rene har en gjennomgått omkring 260 vareposisjoner hvor de franske bestemmelser om 3 %-regelen er av betydning, og man er kommet fram til at den faktiske diskriminering som regelen forårsaker for Storbritannias vedkommende, dreier seg om en totaleksport, spredt på en rekke varegrupper, til en verdi av alt i alt omkring en 100 millioner norske kroner. Det er det hele det dreier seg om.

Etter at disse undersøkelsene nå er gjennomført, overveier man i London å ta opp bilaterale forhandlinger med Frankrike for å finne en løsning som i all fall kan avdempe denne diskriminering noe. Det å ta opp slike bilaterale forhandlinger er for så vidt, kan man si, et brudd på den enighet som ble oppnådd på Genève-møtet i fjor høst. Men britene har nå sammenkalt til et møte som skal holdes i Paris i morgen, hvor de har bedt om å få de andre lands standpunkt i lys av den nye situasjon som nå foreligger. Så vidt vi forstår, har de ennå ikke tatt sitt endelige standpunkt i London, men vi regner med at man på britisk side vil ta opp bilaterale forhandlinger med Frankrike om 1959-handelen for å forsøke å få en økning av eksporten til seksmaktsgruppen. Samtidig vil britene da måtte forhandle om hvilke motytelser de selv skal gi.

I disse fransk-britiske bilaterale undersøkelsene har det hele tiden av britene vært fremholdt at disse bilaterale drøftelsene skulle multilateraliseres, og at alle de andre OEEC-landene skulle komme med i noe tilsvarende. Det er aldri noen som riktig har forstått hvordan det skal gjøres, og heller ikke har britene kunnet forklare det, og det er da, som det nå ligger an, heller ikke mulig å se hvordan dette skulle kunne multilateraliseres.

Det problem som de enkelte landene nå står overfor, er hvorvidt man enkeltvis skal ta opp bilaterale forhandlinger. I tråd med det som hele tiden har vært fransk synspunkt, har Frankrike allerede for noen tid tilbake tatt spørsmålet om bilaterale forhandlinger opp også med andre land. Vi har fått forespørsler om vi ville være interessert i å ta opp slike forhandlinger. Det samme har Sverige og Sveits, og også andre land fått. Vi har hittil sagt at vi i henhold til den avgjørelse som ble tatt i Genève, og den enighet som har bestått mellom De Ytre Seks og de andre landene, ikke ville anse det som hensiktsmessig å ta opp bilaterale forhandlinger.

Formannen: Unnskyld at jeg avbryter. Men skulle det gjelde 3 %-regelen?

Statsråd Skaug: Ja, og det gjelder bare 1959-handelen.

Etter at det nå er sannsynlig at britene vil gå til reelle forhandlinger, er det et spørsmål om ikke også vi burde se på dette. Jeg må i denne sammenheng nevne at vi gjennom forskjellige kanaler hadde brakt på det rene for noen tid tilbake at danskene hadde begynt visse drøftelser, som de dog selv sa ikke var forhandlinger. Vi har nå fra dansk side fått en klar beskjed som viser at de har tatt opp forhandlinger, men det gjelder for deres vedkommende, så vidt vi vet, utelukkende matvaresektoren, og allerede på møtet i Genève var det vel mer eller mindre underforstått at for disse produktene skulle ikke den alminnelige enighet om at man ikke skulle ta opp bilaterale forhandlinger, være gjeldende. Vi har noen ganske få posisjoner som det for 1959 antagelig vil være av interesse å ta opp bilaterale forhandlinger for. Det gjelder visse deler av vår fiskeeksport til Frankrike og til Belgia. Ellers har undersøkelser vi har foretatt om kvotereguleringen i disse landene, vist at begrensningen og vanskelighetene for vår eksport ligger ikke i kvoteordningene. Vi har noen på Frankrike, og det vesentlige er fisk og fiskevarer. På Frankrike har vi også Jobu-sager og Jørgen Liens kassaapparater, som er blant de tingene vi kanskje bør ta opp. Vi kommer derfor antagelig etter å ha drøftet spørsmålet nærmere med sveitserne og svenskene til å undersøke mulighetene for å ta opp forhandling om disse bilaterale kvotene. Men selve dette forhandlingskomplekset er av relativt liten betydning for oss.

Som jeg nevnte, medførte den langsomme gang i de britisk-franske forhandlingene at det statsrådsmøte som først var bestemt til den 15. januar, og så ble utsatt til den 31. januar, nå igjen er utsatt på ubestemt tid. Jeg kan i den forbindelse nevne at vi fra norsk side har vært meget skeptiske med hensyn til nytten av å ha noe statsrådsmøte i det hele tatt, så lenge det ikke er noen ting å snakke om. De spesielle kvoteproblemene for 1959 mener vi kan drøftes og forhandles om på en annen og meget enklere måte enn ved å sammenkalle et stort statsrådsmøte i Paris.

Vi har gjennom lengre tid hatt henvendelser fra sveitsisk side om ønskeligheten av å sammenkalle til et nytt møte av De Ytre Seks som en fortsettelse av Genève-møtet, med sikte dels på å drøfte korttidsløsningen, altså kvotene for 1959, men særlig for å beskjefte seg med langtidspromblemet, hele situasjonen i sin alminnelighet, og spørsmålet om hensiktsmessigheten og ønskeligheten av å ta opp et initiativ for å legge fram forslag om hvordan forbindelsen mellom seksmaktlandene og de andre landene skal ordnes. Dette er blitt sterkt tilrådet av vår Delegasjon i Paris.

Denne sak ble drøftet på statsministermøtet her for fjorten dager siden i et lukket møte, hvor det foruten regjeringsmedlemmer deltok bare én embetsmann fra hvert land. Det viste seg der å foreligge en meget dyptgående forskjell i synet på dette spørsmål på dansk side og på norsk-svensk side. Jeg kan kanskje referere litegrann av hva som ble fremholdt fra dansk og svensk side i denne sak, fordi det godt viser hvori motsetningen stikker.

Saken ble tatt opp på møtet av statsråd Gunnar Lange, som innledet med å si at dette spørsmålet var brakt fram på statsrådmøtet etter svensk initiativ. Han ga så en analyse av forhandlingssituasjonen, og gikk først inn på korttidsproblemene, som jeg allerede har omtalt, og som jeg ikke skal gå nærmere inn på. Han mente at i og med den usikre situasjon man nå hadde, burde man ta et nordisk initiativ for å få holdt et møte mellom de Ytre Seks, dels for å drøfte korttidsproblemene, som på det tidspunkt fremdeles var uklare, men dels for å drøfte en langtidsløsning, få en vurdering av hvor vi står, og om man med fordel kunne ta et initiativ. Lange vurderte forhandlingssituasjonen slik at mulighetene for å nå fram til et resultat i Paris innen en rimelig tid var meget små, og det stemmer for øvrig med en rekke rapporter som vi har hatt i den senere tid. I den forbindelse brakte han også opp hele spørsmålet om et nordisk samarbeid som kjernen i en større ytre blokk, ikke i og for seg som en kampinstitusjon rettet mot De Seks, men som noe det kunne være nyttig å drøfte i forbindelse med forhandlingene med De Seks.

Vi visste at det på britisk hold hadde vært en del interesse for dette. Under møtet i Paris i desember snakket Sir David Eccles med meg om denne sak, og spurte bl.a. om man i de nordiske landene tenkte noe på dette spørsmål. Jeg forstod på ham at man i London nok hadde spekulert en del på det. Han kom ikke nærmere inn på det, men sa at om vi i de nordiske land var interessert i å drøfte dette nærmere med britene, ville han for sin del være innstilt på og villig til å komme på besøk til våre land for å snakke nærmere om saken. Det er det ikke blitt noe av. Det ville ikke være rimelig at britene selv skulle ta initiativet til å holde et møte i London. Det ville med en gang bli misoppfattet hos De Seks, av mange grunner. Sveitserne ville gjerne ha møtet i Oslo, fordi de mente at da vakte det ikke så stor oppsikt. Ingen ønsket å ha det i København, for da regnet man med at alt sammen ville stå i avisene dagen etterpå. Dessuten visste man at danskene ikke var noe særlig positivt innstilt til dette, og at de helst ikke ville ha møtet der.

Denne svenske tanken ble støttet fra norsk hold. Vi mente at det i og for seg kunne være en nyttig ting at landene utenfor De Seks kom sammen og i all fall drøftet situasjonen. Det som det var tale om, var å holde et møte som skulle være en fortsettelse av Genève-møtet, altså et møte av embetsmenn. I og med de stadige konsultasjoner man har hatt gjennom flere år, skulle det ikke være noe særlig oppsiktsvekkende om et slikt møte ble holdt.

Det viste seg at utenriksminister Krag var meget betenkt ved overhodet å skulle være med på å ta initiativet til å holde et slikt møte. Han kom i den forbindelse inn på situasjonen i Paris. Han var tilbøyelig til å være mer optimistisk enn man var på norsk og svensk side, når det gjaldt situasjonen, og trodde for sin del at det å innkalle til et slikt møte kunne misoppfattes av De Seks, at det å holde et slikt møte derfor ytterligere kunne stramme til deres holdning, slik at det ville bli enda vanskeligere å finne fram til en positiv løsning. Han var derfor meget betenkt ved dette initiativ som handelsminister Lange hadde antydnet, og mente det var best ikke å gjøre dette.

Det viste seg at statsminister H.C. Hansen fullt ut delte utenriksminister Krag's syn på saken, og statsminister H.C. Hansen sa at de danske

regjeringsrepresentanter som var her, overhodet ikke kunne ta standpunkt til denne tanke under dette møte. Det å ta et slikt initiativ var noe han for sitt vedkommende ønsket å drøfte med den danske regjering før det ble gjort.

Det man omsider på statsministermøtet kom fram til enighet om, var et PM, som ble utarbeidet av statsminister Erlander, og som statsminister H.C. Hansen skulle ta med seg og legge fram for den danske regjering. Dette PM lyder som følger:

«Statsministrene i de tre skandinaviske land Danmark, Norge og Sverige har i forbindelse med regjeringsforhandlingene om det nordiske marked i Oslo i dagene 24. – 25. januar 1959 også drøftet og med bekymring notert seg den seneste utvikling når det gjelder forhandlingene i OEEC om en assosiering mellom seksmaktslandene og de øvrige medlemmer av OEEC. De nordiske land er også bekjent med at denne utvikling betraktes med uro også i andre europeiske land utenfor de seks.»

Så kommer det siste avsnitt, som jeg kanskje kan forsøke å lese på svensk:

«I syfte att söka skapa en överblick över läget samt över de möjligheter til samordnad aktivitet som eventuellt kunde föreligga önskar de tre länderna ett samråd med de närmast intresserade staterna Storbritannien, Schweiz, Österrike och Portugal.»

Dette kom det så et dansk svar på noen dager etterpå i form av en melding fra statsminister H.C. Hansen til statsminister Einar Gerhardsen. Den lyder slik:

«Den danske regering har nøje overvejet de synspunkter, der fra svensk og norsk side blev fremført under regeringsforhandlingerne i Oslo 24. - 25. januar 1959 vedrørende spørgsmålet om et skandinavisk initiativ til en forhandling mellem Danmark, Norge og Sverige, samt Portugal, Storbritannien, Schweiz og Østrig om «mulighederne for samordnet aktivitet» i forbindelse med de europæiske markedsplanforhandlinger. Den danske regering nærer tvivl om, hvorvidt det på indeværende tidspunkt ville være fremmende for bestræbelserne for at opnå en tilfredsstillende helhedsløsning af de europæiske markedsplanproblemer at tage et initiativ som foreslået, ligesom den frygter, at et sådant skridt vil kunne uddybe kløften mellem de forhandlende parter og dermed forringe muligheden for et positivt udfald af de forhandlinger som påtænkes gjenoptaget på grundlag af et forslag fra det europæiske økonomiske fællesskab. Et sådant initiativ på indeværende tidspunkt vil kunne svække de kræfter indenfor Rom-unionen, der for tiden søger at tilvejebringe et brugbart grundlag for de kommende forhandlinger om langtidsløsningen. Fra dansk side finder man, at det for de fælles interesser vil være mest formålstjenligt at undlate at tage stilling til spørgsmålet om afholdelse af et møde af den foreslåede karakter, forend de seks landes forslag foreligger.

Hvis man fra norsk og svensk side ikke er enig i disse synspunkter og ønsker at tage et initiativ til en forhandling mellem de nævnte syv lande, og hvis denne tanke støttes af de øvrige i betragtning kommende lande, således

at den ønskede forhandling kommer i stand, vil Danmark uanset sin bedømmelse af stillingen dog efter al sandsynlighed lade sig repræsentere.»

Etter at vi fikk denne meldingen fra København, har vi igjen vært i kontakt med Stockholm for å høre hvordan man der ser på situasjonen. Man hadde der fått en tilsvarende melding. I Stockholm er man fremdeles av den oppfatning at et slikt møte mellom embetsmenn fra de Ytre Seks pluss Portugal bør holdes. Men man er jo nå klar over at det ikke kan skje på basis av en innbydelse fra de tre nordiske land, og at det er bare ett av de tre landene som da i tilfelle må ta initiativet og sammenkalle til møtet.

Saken er drøftet igjen i Regjeringen. Vi mener fremdeles at det vil være nyttig å ha et slikt møte, og vi er ikke i stand til å være enig i at det skulle være så risikabelt og så farlig å holde et slikt møte, tatt i betraktning det sterke samhold og den betydelig møtevirksomhet som De Seks har seg imellom.

Etter at man har hatt disse drøftelsene, har disse problemene vært drøftet i Strasbourg, som nevnt her i komiteen tidligere. Spørsmålet om et ikke-seks samarbeid har også vært drøftet på møter mellom industriforbundene i UNISCAN-landene. Aktiv britisk opptreden i Stockholm hadde man i så henseende på et møte mellom industriforbundene i januar. Men denne aktive britiske innstilling på Stockholm-møtet var betydelig dempet under et senere møte som industriforbundene hadde i København. De har senest hatt et møte i Paris, hvor vi har inntrykk av at britene har holdt den samme linje som i København. Denne tilbakeholdenhet fra det britiske industriforbunds side kan muligens skyldes taktiske overveielser, idet man ikke ønsker på britisk hold at det skal tas noe sterkt initiativ fra britisk side i det hele tatt, fordi man er redd for at det vil kunne bli misforstått.

Når det gjelder den øyeblikkelige situasjon, ser det for oss ut som om det vil kunne komme til å ta ganske lang tid før vi får det bebudede forhandlingsopplegg fra De Seks. Kommisjonen skal forsøke å legge fram sitt forslag for de seks land 1. mars, men det opplegget som kommisjonen da kommer med 1. mars, skal så de seks landene forhandle om, før det legges fram for de andre landene i Europa, og man mener i Paris at det vil kunne ta flere måneder før disse forhandlinger for alvor kommer i gang. Når man mener det, henger det bl.a. sammen med at det øyensynlig er en god del uklarhet i selve kommisjonen om hva det er de skal legge fram som forslag om en langtidsløsning.

Så vidt vi vet – det er opplysninger vi har fått mer eller mindre fra kommisjonen selv – tenker de langs to forskjellige linjer. De er dels inne på den linje at man skulle kunne ta opp igjen hele den sektorvise gjennomgåelse som ble drøftet i fjor høst, og i den sammenheng visse ideer og synspunkter fra den såkalte Ockrent-komiteens rapport. I og med at forhandlingene i Maudling-komiteen strandet på dette opplegget, tør det jo være tvilsomt om det vil kunne vinne fram i en ny omgang. Men på mange måter ville det antagelig være en stor fordel om man kunne basere de videre drøftelser på det opplegget.

Om det andre opplegget kan jeg si følgende: Den tankegang som synes å gjøre seg gjeldende, er at i og med innføringen av konvertibilitet foreligger det ikke lenger noen særlig oppgave for OEEC her. Når det gjelder opphevelsen av

mengderestriksjonene for handelen i Vest-Europa, problemet med avskaffelse av kvotene i Vest-Europa – altså da også de kvotene som går inn i et oppgjør mellom De Seks og de Ytre Seks – blir det etter denne tankegang noe som hører hjemme i Pengefondet, og må behandles etter Pengefondets regler. Når det gjelder tollproblemene, sier denne tankegang at disse i forbindelse med Fellesmarkedet heller ikke er av europeisk karakter. Tollsamarbeidet, sier man etter dette opplegget, er noe som hører inn under arbeidet i GATT, og tollproblemene i Europa bør derfor behandles etter GATT's regler.

Om man følger denne tankegangen, vil for så vidt hele problemet med en assosiering av De Seks og de andre landene i Europa falle bort, fordi denne assosiering da delvis vil være regulert av Pengefondets regler, om kvantitative restriksjoner og delvis av GATT's bestemmelser om tollforhandlinger. Dermed er assosieringen mellom De Seks og de andre landene i Europa blitt det samme problem som en assosiering mellom alle andre land og De Seks.

Det er vel kanskje mulig at dette sist skisserte opplegget representerer et taktisk opplegg fra kommisjonens side. Det er jo et opplegg som klart vil medføre at det regionale økonomiske samarbeid som har foregått i OEEC, vil falle bort, og OEEC vil falle bort, noe som Den europeiske Kommissjon i og for seg antagelig ikke vil være noe særlig bedrøvet over. I og med at man har fått Kommissjonen som en regional økonomisk samarbeidsorganisasjon for De Seks, vil det i det lange løp oppstå et særlig problem om forholdet mellom Kommissjonen og OEEC. Det er i det hele tatt kanskje vanskelig å se hvordan de egentlig kan eksistere side ved side i det lange løp.

Når det gjelder Storbritannia, har vi inntrykk av at de i øyeblikket ikke egentlig har noe forslag om løsninger. Men i det hele tatt må man ved vurderingen av Storbritannias stilling i den nåværende situasjon, ha for øyet at landet, som jeg har vært inne på tidligere, er overordentlig varsomt for ikke å risikere å bli beskyldt for å foreta seg noe som kan virke skadelig for De Seks.

Det som for oss er det aktuelle problemet, er i grunnen spørsmålet om et samrådsmøte mellom de Ytre Seks pluss Portugal, og hvorvidt vi skal ta initiativet for å få et slikt møte holdt i Oslo. Vi har ment at det ville være riktig å gjøre det. Danskene vil vel delta, selv med den noe betingede formulering man har i statsminister H.C. Hansens melding til statsminister Gerhardsen. Det er selvsagt en overordentlig kjedelig situasjon at det skulle bli en skandinavisk uenighet på et punkt som dette, som i og for seg ikke skulle behøve å dele oss.

Siden i går er for øvrig situasjonen lettet noe. Vi har ikke vært helt sikre på hvor interessert britene ville være i et slikt møte, og det er ganske innlysende at det ville ikke være noen som helst idé å invitere til et slikt møte hvis britene stilte seg mer eller mindre skeptisk til tanken. Nå har vi i dag morges fått beskjed om at britene gjerne vil ha et samrådsmøte på embetsmannsnivået mellom de Ytre Seks pluss Portugal, i tilslutning til og rett etter det UNISCAN-møte som skal holdes i København om 14 dager. Denne beskjeden er nettopp kommet i dag, og i og med at det fra britisk side er vist en positiv interesse og nærmest er fremkommet en

anmodning om å holde et slikt møte, vil jeg tro at vi ikke lenger skulle behøve å ha noen særlige betenkeligheter ved å invitere til å holde det møtet her i Oslo.

Formannen: Jeg takker statsråden for redegjørelsen.

Hegna: Forsto jeg det riktig med hensyn til samrådsmøtet, at det skulle holdes også i København umiddelbart i forbindelse med UNISCAN-møtet i København?

Statsråd Skaug: Nei, i Oslo.

Wikborg: Det er jo klart at Danmark har sine ganske spesielle interesser å vareta, og danskene resonnerer vel kanskje som så at den som kommer først til møllen, får først malt, og at den som kommer først til forhandlinger med De Seks, kanskje får noe bedre vilkår enn de som møter i køen.

Det har stått en del i avisene om at England begynner å orientere seg mer mot De Seks, og det kan jo skape en helt ny situasjon hvis England skulle tvinges inn med De Seks. Den mulighet begynner jo nå å komme over horisonten. Gjør nemlig England det, så er det vel vanskelig for oss å la være å gå samme veien. Men nettopp i denne situasjon, med denne uklarheten både der og med Danmark, synes jeg det må være riktig at vi holder dette møte.

Formannen: Jeg har tegnet meg selv.

Jeg vil også si at jeg tror man skulle holde dette møte. Man kan jo diskutere hvorvidt det er Norge eller Sverige som skal ta initiativet. Kanskje Sverige står i en sterkere stilling enn vi. Men jeg tror at møtet er av vesentlig interesse for å bringe Storbritannias holdning på det rene. Som statsråden gjorde oppmerksom på, er britene for tiden varsomme, og man vet ikke egentlig hva som ligger bak. Det er jo ganske betegnende at det er britiske røster som går så langt som å foreslå en tilslutning til fellesmarkedet. Det er klart hvis man ser på Samvelde-handelen i et lengre perspektiv, at den går stadig tilbake, og derfor kan man godt forstå at britene tar dette europeiske problemet ganske alvorlig.

Etter min mening måtte møtet vesentlig drøfte et forhandlingsopplegg, altså til dels en korttidsløsning – her kommer inn spørsmålet om bilaterale forhandlinger – men dessuten et forhandlingsopplegg til en langtidsløsning, altså spørsmålet om de ytre seks' forbindelser med fellesmarkedet. Dette møte fikk da karakteren av et positivt møte og ikke negativt i den forstand at det var noe opplegg til represalier eller handelskrig mot fellesmarkedet.

I denne forbindelse kan jeg kanskje si et par ord om selve dette opplegget. Jeg tror at det som man i stor utstrekning må legge an på, er å unngå en splittelse i Europa. Statsråden snakket jo om de to linjer som man innen fellesmarkedskommisjonen hadde drøftet eller var inne på. Det er klart at den ene fører jo til, som statsråden sa, at den form for regionalt samarbeid som man har hatt i OEEC, og som omfattet hele Europa, da faller bort. På den annen side har man jo

fra fellesmarkedets side hele tiden snakket om et europeisk økonomisk forbund. Det er dels for å unngå selve ordet frihandelsområde, men det ligger jo den realitet i det at man vil ikke vite av noe alminnelig frihandelsområde. Men dette økonomiske forbund skulle da dekke over eller betegne en form for assosiering av de andre land med fellesmarkedet. Jeg tror det er den veien man må gå – å finne fram til en slik assosiering – for å holde Europa noenlunde samlet.

Jeg kan ikke si annet enn at jeg er litt bekymret for Europas økonomiske fremtid, når man sammenligner med den fantastiske økonomiske utvikling i Sovjet-Samveldet og i Kina og i det hele tatt den økonomiske utvikling i verden for øvrig, i en rekke av det som man kaller underutviklede land. De ligger jo etter, men når man ser tilstrekkelig langt fremover i tiden, er det klart at de vil komme til å gjøre seg gjeldende med full styrke. Hvordan Europa da skal kunne fortsette å opprettholde sin økonomi og sin relative tyngde i verden, så splittet som vi er, det står for meg som et meget stort problem.

Erling Petersen: Det fremgår jo tydelig av denne redegjørelse at det man i disse kretser av embetsmenn og statsråder fortrinnsvis beskjeftiger seg med, er de øyeblikkelige problemer, det er 1959-løsningen, og det er videre hvordan man eventuelt og på hvilket grunnlag man eventuelt skal snakke om de langsiktige problemer – mens det jo ellers er en rekke mennesker som er opptatt av hva stillingen vil være om 12 – 15 år, og som, hvis de har noen hypotese om hvordan den vil bli og hvilke alternativer som vil foreligge, lar det influere på sin stilling i øyeblikket.

Jeg peker på dette, fordi jeg tror man ikke kan gjøre seg store forhåpninger om et nytt møte som kommer i nær fremtid.

Jeg har sagt det tidligere, og det har også vært nevnt før her i dag, at det foregår en forskyvning i opinionen. At det har foregått, er tydelig, det kan man se i pressen, det kan man se i referatene av uttalelser. Men jeg tror å kunne lansere om ikke en påstand, så en antagelse at i denne forskyvning, som altså tenderer i retning av et fellesmarked og ikke et frihandelsområde, vil den forholdsvis begrensede krets av embetsmenn og av statsråder, som nå har holdt på et par år og forhandlet og har kjørt seg fast, komme til å komme sist fram til det resultat som den alminnelige opinion og kanskje foran det en rekke enkeltmennesker har innsett at man holder på å bevege seg mot.

For å ta et konkret eksempel: Man kan plukke ut enkelte parlamentsmedlemmer, sånn som Price i England, Heckscher i Sverige og Lannung i Danmark, og tenke seg til hva de eventuelt kunne forhandle seg til. Når man ser deres uttalelser, så er det jo himmelvidt mer positivt enn det man kan tenke seg noen av dem som sitter med det faktiske ansvar – og som selvfølgelig da også har en annen utgangsposisjon – vil kunne komme til.

Men jeg vil gjerne peke på at det er sannsynlig at de som har drevet de mislykkede forhandlingene, sitter med en – skal vi si – tung bagasje, og er ikke så lettbevegelige i en tid da det er frontforandringer på forhandlingsområdet.

Statsråd Skaug: Jeg tror jeg kan si at hvis de personer hr. Petersen nevnte, kunne legge fram en løsning på dette område som ville bli godtatt av alle, skulle vi som har ført de mislykkede forhandlingene, være meget fornøyd. Det er en betydelig forskjell mellom å holde taler og å skulle sitte og forhandle og få til noe. Det er ganske klart. Men jeg tror ikke det er noen som har noe imot å få et opplegg og et forslag fra disse parlamentarikerne, hvis de vil sette seg ned og lage det.

Erling Petersen: Det er ingen grunn for handelsministeren til å bli fornærmet fordi jeg påviste det faktiske forhold at her er det en omvurdering av verdier, og at det da ikke er usannsynlig at en gruppe blir etter. Det er ganske naturlig på grunn av deres aktivitet og hele den belastning av erfaring de har fra sitt tidligere arbeid. Det er ikke nødvendig å ta det som noen fornærmelse eller noen kritikk for ikke å ha prestert en løsning.

Jeg har aldri antydnet at disse jeg nevnte, ville kunne lage noen løsning, men at de vil arbeide i en mentalitet hvor en løsning kan være mer sannsynlig. Jeg tror det trenges atskillig mer oppmyking før man kommer så langt at man kan komme fram. Men, som jeg sa, vi bør vel også være klar over at dette er en sak som kommer til å ha betydning for de første 15 årene i Europa.

Statsråd Skaug: Jeg tror jeg kan forsikre om at det er ingen som har noen prestisjemessige interesser i denne saken. Det eneste vi har forsøkt, er å finne en løsning, og inntil ikke så lenge før jul var man jo for så vidt godt på vei. Nå er det skapt en annen situasjon, og alt som kan komme frem av positive tanker og forslag med sikte på å finne en løsning på denne situasjonen, vil jeg anse som overordentlig nyttig. Det ville bare være å håpe at man kunne få positive bidrag som kunne starte en positiv drøftelse av alternativer.

Ingvaldsen: Jeg kan ikke love handelsministeren at jeg skal komme med noen løsning. Men jeg er enig med hr. Erling Petersen i at det har foregått en påtagelig endring i oppfatningene. Til å begynne med trodde man jo ikke i det hele tatt noe på at De Seks skulle komme til noen løsning. Det var først da dette begynte å bli et faktum, at man tok saken opp for alvor i alle de andre landene, og da ville man jo ha et frihandelsområde som jeg synes det er nokså naturlig at det ikke er blitt noe av. England ville beholde sin samveldehandel og også få hele fordelene av et felles marked i Europa – en posisjon som kunne være meget ønskelig sett fra britisk synspunkt, men som det er realistiske betenkeligheter ved. Vi har altså hengt på der fordi vi nå en gang var kommet utenfor forhandlingene. Jeg tror at man nå har oppgitt disse frihandelsplanene. Det ser ut som om det trekker mer og mer i retning av den ordningen De Seks har, enten vi nå liker det eller ikke, og jeg er nesten tilbøyelig til å si at retningslinjen bør være den at vi så hurtig som mulig skal komme over i den retning.

Hvordan et sånt møte som det er nevnt, vil virke, vet jeg ikke. Jeg vet ikke hvilke intensjoner man har. Men jeg tror at man dras uvegerlig inn mot De Seks, og jeg er ikke sikker på at det er fornuftig å gjøre i all fall noen *store* anstrengelser for å

finne på utsettelse eller andre alternativer. Og hvis dette møtet kan virke i den riktige retning, kan det være all right.

Ellers må jeg si at jeg tror det vil være riktigere nå å holde seg litt passiv. Jeg tror situasjonen er i ferd med å modnes også blant De Seks, og jeg er ikke så helt overbevist om at man vil komme så langt om man nå begynner på en mer prinsipiell behandling.

Jeg må også si at jeg tror at før eller senere kommer man dit at det blir mer eller mindre bilaterale forhandlinger med De Seks, blant annet av den grunn at det er forferdelig vanskelig for utenforstående å føre fellesforhandling, for deres interesser er ikke sammenfallende. Om vi og Sverige skulle føre forhandlinger sammen, er ikke jeg sikker på at det ville være noen fordel for oss, jeg tror det ville være svært mye mer fordel for svenskene. Det er selvfølgelig ikke godt å vite. Men jeg er også tilbøyelig til å se det sånn som hr. Erling Petersen, at situasjonen er i grunnen nå en annen, og man må avfinne seg med at det er en ny tendens som sannsynligvis bør følges.

Statsråd Skaug: I selve prinsippet er det vel tre mulige løsninger på dette langtidsproblemet. Den ene er at man de facto så å si melder seg inn i Roma-traktaten. Det er ikke noen enkel affære, for Roma-traktaten som den nå står, er et overmåte delikat balansert dokument med garantier og forpliktelser vel avveiet mot hverandre – med bestemmelser om stemmerett, f.eks. av nokså innviklet karakter. Medlemskap for de andre europeiske landene i Roma-avtalen ville derfor forutsette en full gjennomarbeidelse av selve Roma-traktaten, og ifølge traktatens egne bestemmelser vil den da måtte gjøres til gjenstand for ny ratifikasjon i de nåværende seks medlemsland. Vi har sett en del på det, og det er ikke noen helt enkel prosess. Det er naturligvis mulig, men det forutsetter også visse *politiske* beslutninger som det hittil jo har vært liten støtte for her i landet – for Roma-avtalen forutsetter overnasjonale institusjoner og vil medføre f.eks. at en del av Stortingets nåværende myndighetsområde vil bli overført til et internasjonalt organ. Vi kan godt undersøke nærmere i detaljer hvordan dette vil komme til å virke.

Den andre muligheten ligger i å ta opp igjen forsøkene på å finne frem til en assosiering. Det vesentlige punktet med hensyn til en assosieringsavtale ville, etter de erfaringer vi har fra bruddet sist, være at de andre landene ville godta langt mer vidtgående forpliktelser enn vi da var villige til å godta. Det gjelder de ytre tollsatsene, hvor vi ville måtte godta en tollharmonisering med De Seks for å komme bort fra forvridningsproblemene. Fra fransk side holder man fremdeles på en harmonisering av sosialpolitikken som en nødvendig forutsetning. Den ytre handelspolitikk overfor tredjeland i sin alminnelighet ville også måtte harmoniseres. I det siste har franskmennene dessuten sagt at etter deres oppfatning vil en eventuell assosiering også gjøre det nødvendig at de andre landene i Europa er villige til, på linje med hva Frankrikes partnere innen De Seks allerede har godtatt, å være med på investeringer i de franske områder i Nord-Afrika.

Dette er etter min oppfatning forhandlingsobjekter i forbindelse med en realistisk assosieringsordning. Skal man få det til, må vi gå mye lenger enn vi har

vært villige til å gå i bindende forpliktelser overfor De Seks. Situasjonen under forhandlingene i Paris var vel den at de som sto sterkest imot tanken om tollharmonisering – som er et vesentlig punkt – var britene. Vi var av den oppfatning at man vel ikke kom utenom nødvendigheten av en viss tollharmonisering, men det store problemet der var jo for vårt vedkommende hvorvidt denne tollharmonisering skulle skje på et høyt tariffnivå eller på et lavt. De Seks er jo ennå ikke blitt enige om alle sine tollsatser. For en stor rekke av råvaregruppene er de ennå ikke blitt ferdige med sine forhandlinger, og vi vet ikke hvor satsene der vil komme til å ligge, men vi har vært noe bekymret for at de vil komme til å ligge høyt.

Den tredje løsningen er denne «tankegang nr. 2» som har gjort seg gjeldende i Kommisjonen, nemlig at man forsåvidt «definerer bort» problemet ved å si at mengdereguleringene hører inn under Valutafondet og tollproblemene hører inn under GATT – dermed blir resten av Europa vis-à-vis Fellesmarkedets seks land stillet i akkurat den samme posisjon som alle andre land i verden.

Av disse tre muligheter ville jeg tro at det fremdeles ville være det beste om man kunne finne frem til en assosieringsavtale i all fall i første omgang, fordi det å ta opp igjen Roma-avtalen til ny behandling og gå igjennom hele ratifikasjonsprosessen ville bli en affære som nødvendigvis måtte ta overordentlig lang tid. Om de «Ytre Seks» i forbindelse med dette ville tenke seg muligheten av seg imellom å etablere et frihandelsområde som et ledd i en slik assosiering og som noe som kanskje kunne formidle overgangen til et nærmere samarbeid i tidens løp, se det er et av de spørsmålene som etter min mening burde drøftes hvis man nå først skal ta disse tingene opp. Jeg kan imidlertid ikke se at det i prinsippet er andre muligheter enn disse tre. Det er selvsagt avskygninger innenfor hvert av disse tre hovedalternativene, men det er altså en av disse tre linjene man vel må følge for å finne en løsning.

Røiseland: Eg er samd i at Regjeringa tar initiativet til ein slik konferanse i Oslo som handelsministeren har nemnt, og at ein då fylgjer det opplegget som er skissert av handelsministeren. Det er rett, det er nok ikkje nokon tvil om at tendensen i Europa har svinga meir og meir mot ein ålmenn vest-europeisk tollunion. Men det er heilt klårt at skal *den* gjennomførast, vil det føre til svære problem og ei veldig omlegging, og eg synest ikkje det er tale om at denne konferansen i Oslo må ta sikte på å skuve på den vegen. Vi må stille oss avventande på dette tidspunktet og ikkje gjere noko for å skuve på for at vi skal kome inn i Messina-unionen. Kva det kan bli til i framtida, veit vi ikkje.

Ingvaldsen: Jeg kan godt erklære meg enig for så vidt i handelsministerens problemstilling om de tre alternativene, men jeg er ikke sikker på at de i praksis vil være så lette å identifisere under forhandlinger. I øyeblikket er det ikke noen grunn til å snakke om at vi skal gå inn i Seksmaktsunionen. Det tror jeg ikke vil være mulig, blant annet fordi De Seks ikke vil slippe oss inn uten videre. Det vil være store problemer og vanskeligheter med å komme inn, formelt også. Men jeg tror at

det hele tenderer i den retningen. Disse problemene med en koordinering av sosiale tiltak osv., som man har innen Seksmaktsunionen, tror jeg ikke kommer til å bli noen problemer for oss. De problemene gjør seg jo gjeldende fordi de vil gå så meget lenger i intimt samarbeid og faktisk ta sikte på å bli én stat til syvende og sist. Så langt behøver jo ikke vi å tenke i første omgang. Det problemet tror jeg ordner seg etter hvert.

Det som er det aktuelle nå, er vel i grunnen bare de handelspolitiske forhold, først og fremst å få løsnet lite grann på bestemmelser som hindrer samhandel – altså toll og andre restriksjoner. Der tror jeg – det er bare min private oppfatning – at man ikke kommer noen særlig vei med De Seks i løpet av de første par årene, fordi de er nødt til å konsolidere sin stilling, fordøye det de allerede har svelget og få litt oversikt over det hele. Men etter det tror jeg at de vil være interessert i å få en utvidet samhandel med Europa for øvrig. Det kan gå mange år, hvor man altså må ha målet for øye, men forhastede skritt i øyeblikket tror jeg ikke tjener til noe.

Jeg er ikke i og for seg noe begeistret over å ha et sånt møte her nå, men det er mulig at det kan være ting som taler for at man har det.

Wikborg: Jeg har forstått det sånn at De Seks har brukt som et argument under forhandlingene at «dere kan jo komme til oss», med andre ord at døren der står åpen, selv om det vil by på store vanskeligheter. Jeg er naturligvis enig i at det ikke er noen aktuell politikk for oss akkurat i øyeblikket. Men går England den veien, så har vi vel ikke noe valg. Nettopp fordi det kanskje holder på å skje visse endringer i opinionen, og man i England nå er klar over at der må betydelige offer til for å få i stand en assosiering, synes jeg det kan være meget nyttig at vi utveksler synspunkter med hverandre, slik som det kan bli spørsmål om ved et kommende møte som det nevnte.

Jeg er så helt enig med handelsministeren i at det er «alternativ 2» vi må forsøke å oppnå, og at vi der må være villige til å strekke oss meget langt, fordi det allikevel begynner å fortone seg som «det mindre onde» overfor de andre alternativer som melder seg. Men skulle det gå slik at det blir det tredje alternativ som kommer til å gjelde, da må vi naturligvis undersøke mulighetene for et nærmere samarbeid, særlig med England og med det engelske imperium.

Formannen: Når det gjelder tilslutning til Fellesmarkedet, tror jeg nok at den tilslutning, hvis den overhodet skulle melde seg som en konkret mulighet, bare kan skje uten at der stilles noensomhelst vilkår fra vår side eller fra de lands side som eventuelt vil slutte seg til. Den eneste unntagelse måtte da være Storbritannia. Men jeg tror at De Seks i Fellesmarkedet er så redde for å røre ved denne traktaten i det hele tatt, at de ikke vil gå med på noensomhelst forhandlinger om tilslutning. Det blir tilslutning til Roma-traktaten som den er i dag. Av de samme grunner tror jeg, selv om de jo deklamerer høyt og tydelig i enhver forsamling at man bare kan slutte seg til, at det ikke er så veldig enkelt å komme inn der. Det er noe som de vil se på om en 5 – 6 år, men i dag stiller seg skeptisk til.

Ikke bare av denne grunn, men også fordi det er det beste alternativ, kan jeg være enig i det statsråden nevnte om en assosiering. En assosiering forutsetter jo en avtale, og i det tilfelle tror jeg nok at det vil være en fordel om vi kan ha en felles forhandlingsposisjon fra nordisk side.

Hr. Ingvaldsen sa at det i tilfelle kunne bli en fordel for svenskene. Jeg tror at i all fall for noen av våre utsatte produkters vedkommende, slike som treforedlingsprodukter og ferrolegeringer, har vi felles interesser med svenskene.

Ingvaldsen: Ikke ferrolegeringer.

Formannen: Metaller vel i det hele tatt?

Ingvaldsen: Ikke aluminium.

Formannen: Svenskene har også sine metaller, ikke sant?

Statsråd Skaug: Der kommer hele stålproblemet inn.

Formannen: Men i alle tilfelle tror jeg nok vi ville stå sterkere om vi kunne nå frem til en felles forhandlingsposisjon med svenskene. Det vil jo vise seg. Det har vært mulig hittil i mer generelle spørsmål, det kan jo være vanskeligere når man kommer til detaljspørsmål.

Til slutt vil jeg gjerne si at når vi drøfter disse perspektiver, så må vi være klar over at en del av de problemer som har reist seg i forbindelse med det nordiske fellesmarked og dets påkjenninger på norsk næringsliv, kommer vi til å møte under alle omstendigheter. Jeg skal ikke her reise noen diskusjon om det nordiske samarbeidet, men hvordan det enn går med det, må man være klar over at hvis det blir forkastet, slipper vi allikevel ikke de problemene som har reist seg i den forbindelse.

Erling Petersen: Når det er snakk om disse alternativene, sier hr. Finn Moe at den eneste måten å komme inn i fellesskapet på, det er å godta Roma-avtalen uten vilkår. Jeg tror at det er ganske anderledes komplisert. Vi bør jo være klar over forskjellen når vi skal veie hel tilslutning mot en assosiasjon, for det er vel av traktattekniske grunner slik at det ikke vil la seg gjøre for nykommere simpelthen å godta Roma-traktaten i dens nåværende form, slik som man ratifiserer en annen avtale, og så få den utvidet. For denne avtalen er skreddersydd til De Seks. Da har man altså den utvei å ta den opp til revisjon og lage den skreddersydd til syv eller hvor mange land som måtte være med, eller man har den traktattekniske utvei å lage en tilleggstraktat – la den gamle bestå mellom De Seks, og lage en ny tilleggstraktat som går over og reviderer de nødvendige bestemmelser i Roma-avtalen, og samtidig fører inn det nødvendige nye for det syvende eller de andre landene.

Vi ser der at den rent tekniske forskjell fra en assosiasjon ikke vil være vesentlig. En assosiasjon måtte også baseres på en ny avtale. Roma-avtalen kan godt

bestå, den behøver ikke å komme opp til ny prøvning. Tilleggsavtalen blir det eneste som landene må ta standpunkt til. Derfor ligger det ikke i selve teknikken noen vesentlig forskjell, men en assosiasjon kan jo bety alt mellom himmel og jord – det er jo derfor man har brukt det uttrykket – fra et absolutt rent frihandelsområde og så nær opp til den eksisterende Roma-avtale som mulig. Rent teknisk sett må det da bli en tilleggsavtale – altså den teknikken som hører hjemme i en assosiasjon – men der reiser det spørsmål seg: Hva skal man ta sikte på? Hvor ligger avvikelsene? Jeg tror at mens man før har målt avvikelsene ut fra frihandelsområde-ideen, begynner man nå mer og mer å se på hvor langt man kan nærme seg fellesmarkeds-ideen. Men at det blir noen full aksept, det har jeg aldri trodd. Jeg tror heller ikke når det kommer til stykket, at De Seks ikke vil ha noe å gi på enkelte punkter, altså slappe litt av på sine krav. Som handelsministeren sa, det er opplagt at hvis man skal komme noe videre, må man gå til større innrømmelser enn man var villig til inntil 15. desember – det er helt opplagt. Er man ikke villig til å røre ved noe på noen side, er det fullstendig håbløst. Men det er jo nettopp det som er spørsmålet: Hvor fort mykner forhandlingsposisjonene på begge sider? Jeg tror det er det som er det vesentlige. Den rent tekniske måte å ordne det på, tror jeg ikke egentlig er noen avgjørende vanskelighet.

Statsråd Skaug: I denne sammenheng vil jeg gjerne peke på at de drøftelsene man har hatt i Maudling-komiteen, jo punkt for punkt har tatt sitt standpunkt i Roma-avtalens bestemmelser, og man har forsøkt å finne ut hvordan disse Roma-avtalens forskjellige bestemmelser kunne brukes som de står, eventuelt modifiseres, for å dekke et samarbeid mellom alle landene. Det var det som var utgangspunktet for det hele. Og når man nå ser på resultatet av Maudling-komiteens arbeid, så var det jo enighet over et svært område, og det var enighet om å bruke mange av Roma-avtalens forskjellige bestemmelser for samarbeid mellom hele den større gruppe land. Det det stoppet på, var et så viktig punkt som harmoniseringen av de ytre tollsatser, harmoniseringen av den ytre handelspolitikk. Da mener jeg det er ganske opplagt at enhver form for assosiering med De Seks, vil forutsette at vi andre er nødt til å gi oss på det punktet og godta en viss harmonisering av de ytre tollsatser, godta en binding av vår handlefrihet når det gjelder endringer i tollsatsene som vil komme til å gå lenger enn den forpliktelsen vi har i GATT, som jo bare gjelder de satsene som er bundet i GATT.

Man ble ikke enige om avstemningsreglene innenfor denne samarbeidsgruppen. Der skjedde jo det merkelige at mens Storbritannia og våre land lenge har holdt på at man skulle ha enstemmighet for å fatte vedtak om bestemmelser som angikk traktatens rekkevidde, mens De Seks gikk inn for at man skulle kunne godta flertallsbeslutninger og dermed kunne stemme ned et land, snudde under forhandlingene dette slik at De Seks, strikk i strid med de bestemmelser de har seg imellom, ville forlange enstemmighet blant alle de 17 for et hvilket som helst vedtak innenfor organisasjonen, mens vi hadde funnet ut at enstemmighetsregelen ville føre til en situasjon som var helt håpløs, og derfor hadde gått over til å mene at vi burde kunne ha flertallsvedtak. Vi hadde skiftet

standpunkter helt i dette. Hvis man nemlig skulle ha enstemmighetsregler f.eks. når det gjelder spørsmålet om å gå over fra den første til den andre etappe i tollreduksjonsplanen, eller gå over fra den andre til den tredje etappen, ville et eneste land kunne forhindre at utviklingen fortsatte, og det mente vi var en håpløs situasjon. Skulle man først gå inn for dette, måtte man vite at et land ikke kunne blokere en bestemmelse. Likedan om det var et land som forbrøt seg mot traktatens bestemmelser når det gjelder konkurranseregulerende avtaler og monopoler, mente vi at det ville være meningsløst om vedkommende land ved å nedlegge veto kunne forhindre enhver reaksjon fra organisasjonens side. Den form for samarbeid som her skulle etableres, var etter vår mening så pass intim at man for visse bestemmelser måtte ha flertallsvedtak. Dette ville De Seks ikke godta.

Jeg tror at man kan komme frem til en assosieringsavtale hvis vi på vår side er villige til å gi en del innrømmelser. Denne assosieringsavtale tror jeg ikke i noe fall vil komme til å bli et frihandelsområde med ikke-diskriminering, jeg tror vi skal gjøre oss fortrolige med at der vil være et visst element av diskriminering hvis man opererer med en eller annen assosieringsavtale.

I anledning av det hr. Ingvaldsen nevnte om å vente og se det an, vil jeg gjerne si at det er mange som har ment det. Det innebærer imidlertid en ganske stor risiko. Nå skjer det ikke noe mellom De Seks på vel et års tid, og det som nå har vært av tollreduksjoner er kanskje ikke for vårt vedkommende noe særlig foruroligende. Det stiller seg anderledes for andre land. Etter de opplysninger som foreligger, begynner importørene i seksmaktsgruppen bl.a. å orientere seg delvis bort fra britiske forsyningskilder. Når man tar det neste skritt – om halvannet år reduserer De Seks seg imellom med ytterligere 10 prosent – da begynner vi å komme i en situasjon hvor disse gjensidige tollreduksjoner De Seks imellom kan komme til å skape vanskeligheter for vår eksport til området. Derfor har vi ikke, tror jeg, råd til å sitte og vente et par år til, og se hvordan det går. Skulle man først om et par år begynne å se på disse problemene igjen, ville man risikere å være nokså sent ute, er jeg redd.

Ingvaldsen: Et halvt år er også en tid. Det var jo i desember at det sprakk.

Statsråd Skaug: Ja. Vi håper nå på at man kanskje skulle kunne bli enige i løpet av 1959 – hvis man begynner nå, da.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og debatten anses for avsluttet.

Møtet hevet kl. 12.35.